

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancați nu
se primesc. Manuscriptele
nu se retrimit.
INSERATE se primesc la AD-
MINISTRAȚIUNEA în Brașov și la
următoarele Birouri de anunțuri:
In Viena: M. Dukas Nachf.
Max Augenthaler & Emerico Lesner.
Heinrich Sohalak. Rudolf Mosse.
A. Oppelka Nachf. Anton Oppelk.
In Budapesta: A. V. Goldber-
ger, Ekstein Bernat. In Ham-
burg: Maroly & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
riă armonioasă pe o coloană 6 cr.
și 30 cr. timbru pentru o pu-
blicare. — Publicări mai dese
după tariful și învoială.
RECLAME pe pagina a 8.a o
seriă 10 cr. séu 30 banl.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

A N U L L X I.

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se prenumără la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 80, etajiu
I.: Pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei
luni 3 fl. — Un exemplar 5 cr.
v. a. séu 15 banl. — Atât abo-
namentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 125.

Brașov, Luni-Marti 9 (21) Iunie.

1898.

Festivitățile din Praga.

Era de prevădută, că serbările arangiate în Praga în memoria mareului istoriograf ceh Francisc Palacky, dela născerea căruia s'au împlinit alaltăieri o sută de ani, vor culmina într-o grandioasă manifestațiune a Slavismului. Acesta o indica nu numai împrejurarea, că cercurile învățaților slavii atât din monarhia, cât și din străinătate, și-au dat un rendez-vous la Praga din incidentul acestei aniversări, ci și caracterul serbării însuși, prin care avea să se onoreze memoria unui redesteptător al naționalismului Cehilor și totodată a unui apostol al progresului și înfloririi slavismului în monarhia.

Este destul de bine cunoscut, afară de acesta, că Cehii au un rol conducător între popoarele slave din monarhia. Ca națiunea slavă cea mai înaintată și cea mai numărösă între toate națiunile slave de sub sceptrul habsburgic, Cehii au fost, cari în anii din urmă au înscris mai întâi pe drapelul lor deviza solidarității slave. Ei au căutat mereu puncte de atingere cu toți Slavii dinăuntru, nu mai puțin ca cu cei dinafară, indeosebi cu Rușii.

De astădată Cehii au isbutit prin farmecul, ce-l esercită numele renumitului lor istoriograf, să intrinască în Praga lor „de aur“ o strălucită societate de reprezentanți ai tuturor gintelor slave, și astfel primarul orașului, salutându-i de bună venire, a putut să dică cu conștiința înălțată: „Ceea-ce întreprindem noi este o faptă modestă, ea ia însă forme gigantice, urcându-se de pe soclul cehic pe pedestalul mamei celei mari Slavia, luminată de gloria umanității și a culturai. Voind să onorăm pe unul dintre cei mai buni bărbați ai noștri din toate veacurile, n'am putut-o face nici-decum fără d-vostre (a oșpeților slavii). Francisc Palaky nu numai, că ne-a

făcut să vă cunoșcem, dér ni-a mai arătat, că suntem o ramură a mareului popor slav, a unui mare și puternic întreg“.

Cum-că Rușii s'au prezentat în număr atât de însemnat la serbare este un semn caracteristic al amicablelor raporturi, ce există de prezent între curtea din Viena și Petersburg. Putem dice, că înainte cu câțiva ani ar fi fost cu neputință o astfel de reprezentare a Rușilor la o serbare în Praga.

Dér credem, că numărösă participare a Rușilor nu este privită de Cehii ca un succes al lor în ceea măsură, în care va fi privită viua și frățească participare a Polonilor. Rușii întotdeauna au simpatizat pen-Cehii și viceversa; ei mai erau datorii Cehilor cu o astfel de dovadă de simpatie încă de pe timpul, când Cehii în număr mare, în frunte cu Palacky și Rieger, au mers în 1867 la Moscva, cu ocaziunea expoziției etnografice de-acolo.

Cu Polonii însă Cehii n'au stat întotdeauna în aceleași legături de simpatie ca astăzi. Nici în parlamentul din Viena Polonii n'au mers întotdeauna alături cu Cehii. Au fost vremuri, când erau aliați cu Germanii în contra Cehilor. În anii din urmă însă, și mai ales dela inaugurarea noului parlament, s'a săvârșit o apropiere mai strinsă pe terenul politic între aceste două națiuni și, cu toate încercările, ce s'au făcut din partea Germanilor de-a atrage pe Polonii érași în tabăra lor, aceștia au susținut solidaritatea cu Cehii și acum și-o manifestă și din punct de vedere al înrudirii de rasă, luând parte în număr atât de însemnat deputații poloni și primarii celor mai principale orașe din Galiția la serbarea din Praga. Intrarea acesta fără preget a Polonilor în hora slavă condusă de Cehii, aceștia vor considera-o de sigur în împrejurările actuale ca un succes deosebit.

Nu puțin va fi contribuit la cooperarea Polonilor cu oșpeții ruși în onorea renumitului istoric ceh și vântul, ce suflă adî în Polonia răsăcită și care pare a pregăti o apropiere între Poloni și Ruși.

Multe se concentrează pentru moment în manifestațiunile slavismului în Praga. Un deputat ceh a atins și situația politică, dicând, că lupta de adî nu este numai o luptă pentru ordonanțele de limbă, ci o „luptă între două lumi (cea slavă și cea germană), din cari una aspiră la echitate, drept și egală îndreptățire, ér cealaltă la egemonia“.

Asemenea bătrânul conducător ceh Dr. Rieger a accentuat momente politice. Germanismul, dice el, dă asalt astăzi în contra împărăției habsburgice; e tréba Slavilor, ca să respingă acest asalt în interesul slavismului și al dinastiei. Rieger e de părere, că Slavii sunt, cari apără dinastia, care e avisată la naționalitățile slave. Germanii voesc răsturnarea. E de lipsă solidaritatea tuturor popoarelor slave, ca să se susțină dinastia.

Cam în sensul acesta, deși cu mai mult avânt, vorbi și episcopul Strossmayer în scrisoarea sa salutătoare, afirmând, că libertatea, puterea și victoria întregii monarhii este condiționată de libertatea, puterea și victoria Slavilor în totă monarhia.

Firesce, că acordurile acestea ale însufățirii slave, ce vin dela Praga, nu pot delecta nici-decum urechile spectatorilor germani. Pe aceștia îi dore mult, că Polonii au intrat într-o horă cu Cehii și se plâng, că Dr. Rieger, vorbind pentru solidaritatea slavă, a denunțat puțin pe Nemți, că n'ar fi un sprijin trainic pentru dinastia. „Audiți“, esclamă ei, „generalul rus Komarov înfățisat ca apărător al dinastiei noastre și societatea de binefacere slavă din Petersburg, ca societate de salvare!“

Încât pentru Maghiari, ei, după cum dice o foiă guvernamentală a lor, ar privi cu totă nepreocuparea la festivitățile din Praga, decât Cehii ar da pace Slovacilor din Ungaria și nu i-ar mai chîama să între și ei în hora „marei familii slave“.

Serbarea în memoria lui Palacky.

Din Praga se telegrafază cu data de 18 l. c., că serbarea în memoria lui Francisc Palacky, a fost o adevărată fraternizare a Slavilor. Au fost reprezentate la serbare toate popoarele slave, cei mai bine însă au fost reprezentați Rușii. Din Ungaria s'au dus la Praga 25 Slavii, între alții Skultety, reprezentantul lui „Narodni Noviny“, avocatul slovac Matei Dula, avocatul sârb Dr. Gavrilă din Neoplanta și încă câțiva. O figură interesantă a fost colonelul rus Komarov, proprietarul diarului „Swet“, care a dus și o cunună.

Stradele erau înfrumșețate cu stindarde albe-roșii cehe, ici colo și câte un stindard negru-galben.

Serbarea s'a început Sâmbătă înainte de amăzi la muzeu, unde s'a ținut o ședință festivă a Academiei și unde s'a desvilit bustul făcut din bronz al lui Palacky. La serbarea desvilită bustului erau de față: șeful de secțiă Rezek, consilierul de curte Dörfel; apoi mareșalul țării prințul Lobkovitz, guvernatorul Koudenhove, președintele tribunalului suprem, șeful direcțiunii poștelor și telegrafelor, primarul orașului, reprezentanții orașelor galițiene Cracovia și Lemberg, reprezentanții nenumăratelor societăți științifice slave, reprezentanții universității cehe și a orașelor cehece, numeroși deputați, clerul și mulți scriitori.

Ședința festivă a presidat-o contele Harrach, care printr'un discurs a preamărit memoria lui Palacky. După Harrach a vorbit consilierul guvernial Tomek, și apoi bustul fu desvilit. A mai vorbit consilierul de curte Jagiel, apoi Smolka în numele universității din Cracovia, Smiciklas în numele universității din Agram, Lamanski în numele universității din Petersburg, Brandt (Moscva), Florinski (Chiev) și Grott (Varșo-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

„Orașele, haina popoarelor“.

(Urmare.)

Și care este — anume — acea invențiune tehnică întâmplătoare, care a avut o influență atât de reformatoare față cu stradele orașelor și ale capitalelor lumii civilizate?

Se dice — dér nu este pe deplin dovedit — că pe la mijlocul vécului al XIV-lea, și anume între anii 1337—54 un călugăr franciscan, și anume Berthold Schwarz, om îndestrat cu cunoștințe chimice, întâmplător se fi descoperit iarba de pușcă. Urmarea frésacă a descoperirii acesteia, a fost totala reformare a vechilor armaturii ofensive și defensive.

Arcul cu săgețile lui, lancea de aruncat, cu care se băteau vecnic neuitații eroi sub zidurile Troiei, precum și toate popoarele voinice ale lumii vechi și ale vécului de mijloc, Catapultele, Balistele și alte invenții tehnice militare, cu care se atacau și

se cuprindeau și cele mai puternice cetăți întărite, de odată și ca prin farmec au perit, și în locul lor au venit pușca cu glonțul ei, carabina, pistolul și tunul, arme cu bătae mare, îndepărtată și cu forță destructoare și mai mare.

1. Sistemul de fortificație al Romanilor — castrele și cetățile lor — care au domnit lumea militară aproape două mii de ani, a fost asemenea înmormântat, împreună cu vechia armatură, și în locul acestui sistem, — tot ginta latină a început a inventa alt sistem de fortificații romane, omenit deștepti fără sémă în ale păcii, precum și în ale războiului.

Deja în anul 1527, Italianul Micheli a inventat așa numitul vechiul front italian de fortificații — care a fost mai întâi aplicat la fortificațiile Veronei, cetate de primul rang în Europa.

Mai târziu alt Italian — Tartaglia, a modificat vechiul front al lui Micheli, întemeindu-și schimbarea tot pe sistemul bastionelor apărate de șanțuri lungi zidite în

pământ, atât șanțul cât și bastioanele, ca ast fel dușmanului să lipsescă punctul de țintire și să nu pótă dărîma părți din briul de apărare al cetății. Aceste bastioane erau provădute cu coridore și locuințe subterane (cazamate), ca ast-fel personalul de apărare, găsindu-se adăpostit față de ghiulelele vrășmașului, să pótă fi la îndemână la vre-un eventual atac.

Chiar și cel mal genial pictor al Germaniei — Albrecht Dürer din Nürnberg, născut la anul 1471 și mort la 1528, încă s'a ocupat cu reformarea planului de fortificație, introducând bastionul rotund, în locul celui poligonal italian. Padua mai conservă încă și adî aceste bastioane clădite după sistemul lui Albr. Dürer. Dér „primus inter pares“ a fost mareșalul Franciei de Vauban, mort la anul 1707, după ce lucrând timp de 50 de ani ca inginer militar, fortificase aproape de nou totă linia Nord-Vestică și Sud-Ostică a Franciei, și cuprinsese prin sistemul lui de atac peste 50 de cetăți străine pentru Regele Franciei Ludovic al XIV-lea bătaiosul.

Cu perfecționarea ierbii de pușcă, precum și a armelor de foc mici și mari, vechile bastioane de ori-ce sistem au cădut și dărâmându-le, pe ele, precum și pe șanțurile și glasiile, esplanadele fortărețelor, s'au născut mahalale nouă, cu strade largi și frumoșe, cu piețe mari și largi, cu parcuri și alee frumoșe.

Turmul, suftelul și fermentul unității italiene, a făcut începutul. Berlinul, suftelul și fermentul unității germane, împreună cu München, Athena Germaniei, au urmat; Viena a început mult mai târziu, pe la anul 1864, până când Parisul pe la anul 1830 chibzuia clădirea unui bulevard mare diametral, schimbând vechia fortificație, în sistemul modern al forturilor detașate, care sistem permitea lărgirea orașelor.

Dér să fim drepti, dascălii cei mai puternici cu privire la lărgirea stradelor și clădirei de buvarde ni-au fost Americanii. Hans Kondlich, un fruntaș al partidei cinstité liberale austriace din anul 1848, refugându-se în America, unde s'a și stabilit, amnestiat, s'a reintors în patrie în anul

via). In fine colonelul rus Komarow a pus o cunună de lauri pe bust în numele consiliului comunal din Petersburg, după-ace pronunță un calduros discurs pentru Palacky. „In numele poporului rus — dize el — aduc o salutare, fiind că inima poporului rus bate una cu cea a poporului cehic“. Vorbirea lui Komarow a fost lung și viu aplaudată.

Dintre telegramele număröse, a fost furtunos aplaudată telegrama lui Bolzev, care a scris contra lui Mommsen.

La banchetul festiv toți reprezentanții naționalităților slave au ținut vorbiri în limba proprie, numai profesorul rus Brandt (Moscu) a vorbit în limba cehă. Cu mult foc și frumos a vorbit Kramarz, accentuând independența și autonomia Cehilor; el mulțami în deosebi „credinciosului soț de arme, clubului polon“. Advocatul slovac Mateiș Dula a vorbit, între vii aprobări, despre legătura etnografică și geografică dintre Slovaci și Cehi.

Sera a fost o reprezentație de gală la teatrul cehic. Eri s'a ținut festivitatea punerii petrii fundamentale la statua lui Palacky, ce se va ridica pe piața cu același nume. Ați se deschide esposiția.

Notăm, că printre telegramele de felicitare s'a remarcat și o telegramă a marelui duce rusesc Constantin, în care acesta își exprimă speranța, că serbarea va fi demnă de memoria sârbătoritului. (Lui „N. fr. Presse“ i-se telegrafază, că scireea acésta încă nu e confirmată).

Podlipny, primarul orașului Praga, a adresat un apel către populațiune, în care dize între altele, că Cehii trebuie să dovedescă, că în privința culturii nu stau îndărătul nici unei națiuni.

La sera de cunoscința primarul Podlipny a salutat sosirea oșpeților slavii pe „pământul cel mai extrem al lumii slave, inima regatului ceh, capitala țerilor coronei St. Venceslau, Praga cea de aur, c'o sută de turnuri, regésca, cehica și slava Pragă“. El accentuă apoi solidaritatea Slavilor și meritele lui Palacky.

Iosif George Strossmayer, episcopul diecesei unite a Bosniei și Sirmiului, a adresat comitetului arangeator al serbărilor în memoria lui Palacky următoarea scrisore:

„Poporul-frate ceh cu mari aptitudini și de firm caracter, serbeză încurând amintirea de o sută de ani a răposatului, dér a nemuritorului, marele Palacky. Mă alătur și eu la acésta serbare cu totă inima și din adéncul sufletului. Renumitul răposat a fost adevératul prototip al națiunei sale capabile și care a trecut prin multe încercări. In el se reoglindează totă forța poporului său, tôte aptitudinile și virtuțile lui, cari au condus la victoriă, renume și la vechile libertăți. Totă comóra și bogăția cunoscințelor sale istorice a depus'o în brațele națiunei sale, ca să învețe, ce să facă și să sévêrșescă pentru ajungerea scopului

1873, și minunat de ce vede în lumea vechiă, deși fire prosaică, a caracterizat prin gândire ritmică și cadențială, firesca deosebire politică între America și Europa, dize următoarele versuri:

„America, du hast es besser,
Wie unser Continent das alte,
Du hast keine zerbrochene Schlösser,
Und keine Basalte!“

Adecă: America este mai fericită decât vechiul continent, pentru-că i lipsesc ruinele castelelor vechi feudale și bazaltii (cărămizile) bastionelor, fortificațiilor europene!

Adevérul este, că: bréul de arme cu care Europa își încinge din ce în ce mai mult corpul ei, o cam împiedecă în dezvoltarea ei materială și intelectuală. Dér până la pismuirea Americii, pare-mi-se că încă nu am ajuns, pentru-că capitalul nostru moral, deși suntem séraci, dér ne îndulcesce cu îmbelșugare viața.

(Va urma.)

Dr. I. Neagoe.

sfânt. In privința acésta se pôte dize cu tot dreptul, că lucrarea științifică a răposatului Palacky a fost aievea o făclie, care a arătat poporului făcirea adevérată, libertatea deplină, puterea și gloria. Cu bucuria mă gândesc tot-déuna, că am cunoscut în persónă pe marele mort și în lucrurile nòstre de repetite ori am făcut schimb de idei amicale împreună. Ceea-ce mi-a spus marele învêțat, aceea tot-déuna a fost adevérul curat, așa dizecând adevérul lui Dumneșeu, care tot-déuna duce, cel mai sigur, la scop, la salute și mărire.

„Poporul, care scie să-și respecteze și onoreze pe ómenii săi mari, este un popor copt și vrednic de stimă. Un astfel de popor va învinge tôte greutățile și își va ajunge mai curând ori mai târziu scopul dorit; un astfel de popor pòrtă în sufletul și inima lui tôte trăsăturile eminente ale ómenilor mari, puterea și virtutea lor. Èr ceea-ce trăscesc în sufletul și inima unui popor, aceea însu-și Dumneșeu — căruia nimel nu i-se pôte opune — o face să trecă în viața lui și o transformă în salute și libertate. Libertatea Slavilor, puterea și victoria lor însă în monarchia unitară — mai ales a Slavilor de Sud și Vest — este chezașia libertății, puterii și victoriei statului întreg. Sunt cause indiscutabile, cari recomandă acésta victoriă, putere și libertate a Slavilor de Vest și Sud. Aceștia exercită înfririre esențială asupra formării statului unitar, ei reprezintă gloria și puterea acestuia și stau în armoniă cu scopurile lui firesci. Atitudinea curajosului și gloriosului popor cehic servește de exemplu celorlalți Slavi, mai ales nouă Slavilor de Sud. Dec' încă odată strig din totă inima: Salute marelui și nemuritorului patriot ceh, Francisc Palacky! Trăscescă capabilul și gloriosul popor cehic! Noi Slavii de Sud suntem adevérații săi frați, cari împărtășesc cu el bucuriile și intristările, speréză cu el și tot împreună cu densusul va ajunge mai curând ori mai târziu la scopul dorit al patriei nòstre.“

Autonomia bisericei sêrbesci Pa triarhul sêrbesc George Brancovic' a convocat pe 20 l. c. la o conferență pe toți bărbații conducători ai bisericei sêrbesci, pentru a-se sfătui cu ei privitor la Congresul național bisericesc. Se dize, că scopul acéstei confetențe este convocarea din nou a Congresului.

Situația în Austria.

După amânarea „Reichsrath“-ului, contele Thun își pune tôte forțele, să aranjeze nevoile interne parlamentare prin conferențe de împăcare. Pe lângă anumite condiții, partidele germane ar fi înduplecate a intra la o înțelegere cu guvernul, însă acum Cehii sunt aceia, cari țin neclintit la atitudinea lor, ei nu vor cu nici un preț să renunțe la ordonanțele de limbă; mai bucuros nu-se împacă, decât să cedeze.

Décă contelui Thun nu-i va succede nici acésta încercare, probabil, că va disolva parlamentul și va lua măsurii pentru nouă alegeri, al căror rezultat e foarte dubiu. Marii proprietari constituționali protestéză în manifestul lor publicat alaltăeri contra a ori-ce încălcare a constituției, sau a unei încercări, ce ar tinde la schimbări radicale.

Guvernul are puține prospecte de succes dela o coaliție polonă cehă, deși contele Thun pune mare pond pe o astfel de coaliție.

Turbările din Galiția țin într'una. Ele încă ajută la încurcarea tot mai mare a situației. Din cele ce s'au scris în urmă pare dovedit, că aceste turburări au mai mult caracter socialist, decât antisemit. S'au luat măsurii represive în stil mare, ca turburările să fiă năbușite. Au fost consignate 30 companii infanterie și 3 escadrone de cavaleriă în partea vestică a Galiției; ați în tôte comunele, unde s'au întâmplat turburări, se află miliție.

O scire telegrafică din Lemberg anunță, că déca turburările se vor mai re-

petă, starea de asediu va fi proclamată imediat.

Pressa antisemită din Galiția, care prin publicațiile sale a contribuit mult la turburări, se bucură de situația critică creată, pe când foile catolice condamnă fără cruțare mișcarea. „Zas“ scrie, că aici nu e vorba despre Jidanii, ci despre aceea, că în Galiția s'a deșteptat éráși patima poporului.

In partea apusenă a Galiției s'au făcut mai bine de 200 arestări. In Pilena au fost jăfuite din nou casele Jidanilor.

Pustiirile Turcilor în Tesalia. Membri guvernului grecesc au traversat zilele trecute întreg teritoriul Tesaliei, luând acte despre pustiirile sévêrșite de Turci, cât timp aceștia au ținut ocupată Tesalia dela răsboi și până la încheierea păcii. Ei au constatat, că în Domokos Turcii au pustiit mai mult de 100 de case, chipurile sfinte din biserică le-au nimicit și au furat din biserică sculele sfinte. Din 900 case ale orașului, numai 34 au rămas întregi. In districtul Domokos se află 60 de comune; în tôte acestea Turcii au sévêrșit devastații grozave. După Domokos urméză Farsala și Larissa, cari au suferit mai mult. Miniștrii au evaluat pagubele la 100 milioane drachime.

Din afară.

Alegerile din Germania. Scim, că în Germania s'au început alegerile pentru „Reichstag“. De când s'a înființat marele imperiu german, n'au pășit nici-odată ca de rândul acesta atâtea candidați. Pentru 397 cercuri electorale au pășit nu mai puțin ca 1431 candidați. Cea mai mare activitate o desvóltă socialistii, ei ș'au pus candidați aproape în fiă-care cerc, chiar și acolo, unde până acum nu s'au aușit nici de vestea votanților socialisti. Socialistii au câștigat până acum 36 mandate și vor lua parte la vre-o 100 balotagii. Interesant este, că partida poporală liberală n'a câștigat până acum un singur mandat. Èta numărul candidaților, după partide, cari au fost aleși: 39 conservativi, 89 partida imperiului, 85 partida centrului, 4 partida reformei, 9 naționali liberali, 36 socialisti, 14 Poloni, 1 Danes, 9 afară de partide. Sunt 181 balotagii.

Crisa ministerială din Franca nu s'a rezolvat încă definitiv. E drept, că președintele Faure a imputernicit pe Ribot cu formarea noului cabinet, însă Ribot a primit acésta însărcinare numai provisor. Silințele lui Ribot de-a duce lucrurile la bun sfârșit, sunt zădărnice prin pretensiunea republicanilor radicali, cari cer să li-se dea 6 portofolii. In urma acésta Ribot a declinat dela sine onórea de-a forma cabinetul, și președintele Faure a provocat pe Sarrien, să ia el asupra-și acésta sarcină. Sarrien a cerut timp de cugetare. Se crede, că la cas când și acesta ar refusa însărcinarea, Faure va autorisa pe Dupuy cu formarea cabinetului.

Dimisia cabinetului Rudini. Proiectele de lege, ce cabinetul italian Rudini le-a înaintat camerei și pe cari le-am făcut cunoscute cetitorilor în revista numărului de Duminecă, au provocat mare resens. Regulamentele reacționare, ce conțin aceste proiecte, prin cari s'ar introduce în Italia un fel de absolutism și dictatură, au fost cauzele, cari au pricinuit retragerea lui Rudini. Pusă la ordinea zilei și începându-se discuțiunea asupra politicii generale a cabinetului său, Rudini a prevêdut, că nu va avé majoritate. Rudini nici n'a așteptat să fiă silit a-se retrage cu forța, el s'a dus la curte și și-a dat dimisia în mâinile regelui. Regele a cerut timp de cugetare, dér e sigur, că va primi dimisia lui Rudini. Scirea asupra dimisiei sale a anunțat-o Rudini în ședința dela 17 l. c. a camerei. Deja la intrarea sa în sala dezbaterilor președintele consiliului de miniștri a fost întâmplat cu cuvintele: „Dictatură, lovitură de stat, călcarea de constituție“. Camera era extraordinar de bine cercetată și când Ru-

dini făcú declarația asupra retragerii sale, opoșiția a aplaudat furtunos. — Regele conferéză cu Visconti-Venosta asupra situației.

Răsboiul. Din frumoasa capitală a insulelor Filipine sosesc sciri tot mai triste pentru Spanioli. Rescuțații au atacat din nou trupele și pozițiile Spaniolilor din împrejurimea Manillei, ba au îndreptat atacuri chiar asupra orașului. Trupele spaniole s'au concentrat în grabă la punctele mai primejdite, dér cu totă vitejésca lor apărare, le au pierdut. Rescuțații au cucerit suburbiile Malabon și Calvoan de cătră nord. Spaniolii au avut însemnate pierderi în morți și răniți.

Lui „New-York Herald“ i-se anunță din Manilla, că trupele indigene de vênători au ucis pe ofițerii lor spanioli și s'au alăturat la rescuțați Conducătorii rescuțaților au proclamat independența insulelor.

„Temps“ comunică din Madrid, că guvernatorul Augusti a investit pe comandantul garnisónei cu tóată puterea ce-o avea el, și acesta ar fi subscris capitularea Manillei.

Vești triste sosesc și din Cuba. O informație a lui „Kölnische Zeitung“ spune, că generalul Blanco a telegrafat la Madrid, că așteptă debarcarea unei trupe americane de 25,000 pe țermii insulei.

Speculațiuni cu „intențiunile“.

„Magyar Hirlap“ dela 19 Iunie publică sub titlul „scandaluri regnicolare“ un lung articol, în care se ocupă cu speculațiunile, ce se fac din partea preoților romano-catolici cu așa numitele „intențiuni“. Se ntelege, fôia ungurésca e tendințiosă. Ea scrie cu scop de-a lovi mai ales în „partida poporală“, căreia îi impută, că face propagandă în favorul politicii sale cu bani storși din speculațiuni cu „intențiunile“. Cu tôte acestea, între datele aduse de ea se află unele, pe cari ținem a-le reproduce și noi.

Se scie, că sub „intențiuni“ avem de-a înțelege liturgiile, ce se plătesc din anumite fonduri, spre a-se tace pentru odihna sufletelor aceloră, pe cari i-au avut în vedere întemeiătorul fundațiunei. Asemenea fundațiuni s'au întemiat în cursul vécurilor fôrte multe și au crescut la o sumă de milioane peste milioane. Mai ales în Elveția și în statele catolice de mędă-dî, aceste fundațiuni constituie o avere uriasă, încât déca numărul preoților în acele state ar fi de de-ce-ori mai mare, ei totuși n'ar răsbi să facă atâtea liturgii, câte e prescris a-se plăti din interesele anuale ale numitelor fundațiuni.

Cu acest prisos de bani se fac din partea unor preoți abuzuri și speculațiuni grozav de păcătoșe, fiă prin aceea, că banii nu se folosesc pentru scopul intenționat de fondator, fiă prin faptul, că pentru oficiarea liturgiilor nu li-se plătesc preoților taxa prescrisă și destinată de întemeiător, dându-li se numai câte 30—40 cr., în loc de 1—5 fl

Speculațiunile au luat dimensiuni atât de mari, încât cu „intențiunile“ se face un adevérat comerț internațional, spre care scop s'au organizat așa dizecând burse și piețe secrete. In Viena, de exemplu, se află un bazar, în care se vënd pe „intențiuni“ chiar și haine de femei și de copii, ceea-ce se anunță prin foile clericale.

Și în sinul bisericei catolice din Ungaria se află mari fundațiuni de felul acesta. Foile din Ciongrad spun, că judele instructor dela tribunalul de acolo a constatat de curând la biserica romano-catolică a locului disparițiunea a 16,000 fl. din fundațiunile pentru intențiuni. Contra preotului Hegyi Antal s'a și pornit din cauza acésta cercetare, mai ales fiind-că se presupune, că banii au fost folosiți pentru scopuri de cortésire la alegerile de deputați în favorul „partidei poporale“. Causa s'a adus și la cunoscința Papei și preotul Hegyi a fost suspendat din post. „Magy. Hir.“ crede, că din incidentul acesta are să se facă o cercetare strictă asupra speculațiunilor, ce se fac cu „intențiunile“, și că

biserica va lua măsură pentru pedepsirea abuzurilor și împedecarea lor

Casul dela Ciongrad însă nu este singur în felul său. Sunt alte multe cazuri mult mai mari, ca acesta. Foile politice clericale trăiesc aproape numai din „intențiuni“, pe cari preoții s'eraci le fac în prețul abonamentului, socotindu-i-se o „intențiune“ abia cu câte-va „pițule“. A fost cas, că un preot a început să edea o fôia politică, primind din străinătate pentru acest scop 100,000 fl. din fondurile pentru „intențiuni“. La trei zile însă preotul perduse în cărți totă suma și astfel au rămas și fôia, și intențiunile, ce preoții aveau de-a le face pentru cei răposați.

Partea cea mai condamnabilă a lucrului stă în speculația agenților său întreprinșătorilor, cari niciodată nu dau preoților, cari fac liturgiile, sumele covenite, ci sub cuvânt de provisiune și alte pretexte își rezervă lor partea cea mai mare, dând de exemplu preotului 30—40 cr. în loc de 5 fl. Se află mulți preoți, chiar și în Budapesta, cari pe calea aceasta s'au îmbogățit, făcându-și averi mari. Unul dintre aceștia, numai în decurs de un an a încasat 100,000 fl., dintre cari lui i au rămas câștig curat 70,000 fl. etc.

Acestea sunt datele, pe cari le înșiră „Magy. Hirl.“ Repetăm, fôia ungurescă tractează cestiunea din punct de vedere al politice de partid, d'ér fiind-că și noi ne-am plâns adese-ori contra abuzurilor, ce se fac cu „intențiunile“, introducându-se cu ajutorul lor, mai ales în sinul clerului român unit, diferite scrieri și foi politice din cele mai infecte, — am aflat cu cale a reproduce și noi cele de mai sus.

SCIRILE ȚILEI.

— 8 (20) Iunie v.

Brutalității gendarmerești. Din *Câmpeni* se anunță un nou cas de brutalitate gendarmerească. La 12 l. c. s'a serbat cununia d-lui Ales. Macaveiu din Biciu cu d-șora Lucreția Gomboș. Intre nuntași se afla și d-l Dr. Zosim Chirtop. La hamurile cailor, cari duceau trăsura d'ensului, se aflau câte-va pantlici de tricolor național românesc. Gendarmii vădend acesta, au eșit în calea nuntașilor și s'au repezit asupra trăsurei d-lui Chirtop, ca să smulgă tricolorul. Căii se inspăimântară și era pe aci să arunce trăsura în șanț, primejduind viața celor, cari se aflau în trăsura (d-na Eug. C. Pop, d-na Iosif Gomboș și d-șora Domnica Chirtop.) Gendarmii opriră trăsura și porunciră visitiului să ia tricolorul dela hamuri; d-șora Chirtop înse a poruncit visitiului se nu asculte de porunca gendarmilor. Un gendarm infuriat de această bravă atitudine a domnișorei, întinse pușca drept în fața unei dintre domne, gata a-o descărca. D-l Dr. Chirtop ajungend la fața locului (d'ensul se afla în altă trăsura mai înăpoi) ceru esplicări dela gendarmi, însă cel cu vitejia îi răspunse răcnind, să nu-se apropie, că-l împușcă. Abia târziu convoiu nuntașilor a putut trece în pace printre bajonetele gendarmilor. Acest cas de barbarie a fost denunțat la pretură. — Brutala purtare a furioșilor gendarmi a umplut de-o justă indignațiune pe Români. Într'adever, unde vrău să ducă lucrurile acesti sibir ai stăpânirii? Să răspundă cei mai mari, decă au conștiință curată pentru a pute răspunde.

Programul aniversării țilei de 11 Iunie. Țăta după „Liberalul“ programul definitiv al serbării dela 11 Iunie: Dimineta la 10 ore, comitetul de inițiativă va depune corone pe mormintele ômenilor politici dela 1848, cari se odihnesc în cimitirile capitalei. La ora 1 după ameași se vor întruni în piața sf. George comitetul organizator al serbării, pompierii dela 1848, delegații din capitală și din provincie, societățile etc. Se va forma un cortegiu, care va porni pe stradele Lipsan, Șelari, Rahovei și 11 Iunie până la dealul Filaret, la „Câmpia Libertății“. Pe tot parcursul ordinea se va ține de cetățenii delegați de comitet și cari vor purta cocarde tricolore. Pe câmpia Liber-

tății va fi ridicat un pavilion, unde se va celebra un serviciu divin și se vor pronunța mai multe discursuri patriotice. Procesiunea va merge apoi în aceeași ordine la „Dealul Spirei“, urmând stradele 11 Iunie, Rahovei, Carol I, Victoriei, Mihaii-Vodă și 13 Septembrie. Pe Dealul Spirei se va pune piatra fundamentală a unui monument, ce se va ridica în memoria pompierilor căzuți aci în 1848. Monumentul se va inaugura în ziua de 13 Septembrie viitor. Mai multe discursuri se vor ține asemenea la Dealul Spirei. S'era orașul va fi iluminat ér în Cișmigiu se vor trage focuri de artificii. Reprezentațiunile populare se vor da s'era la teatrul Național și la Ateneu. Muzicil militare și lăutari vor cânta în timpul țilei la Filaret și s'era în grădinile și pe piețele publice din Capitală. D. Orăscu, arhitectul șef al Primăriei, a fost însărcinat cu decorarea orașului. Vor fi impodobite: Primăria, Ateneul, Teatrul Național, Calea Victoriei, strada Carol, strada 11 Iunie, strada Mihaii Vodă și piața S tului Gheorghe.

Esamenul de calificațiune al învățătorilor dela școlile populare s'a ținut în Blăși din 8—17, anume din 8—13 esamenul scripturistic, éră din 14—17 cel verbal — dice „Unirea“. La esamen s'au anunțat 43. Unul nu s'a prezentat, éră unul a repășit. Din cei rămași, între cari 7 au repetit esamenul, au susținut esamenul 23, anume 19 învățători și 4 învățătore. Relegați au fost 18, anume 15 din câte un obiect, éră 3 din câte 2 obiecte. Dintre cei relegați, cei mai mulți au căduț din limba maghiară. Ca a comisar consistorial a asistat la esamene Rsmul Gavrilă Pop, canonic mitropolitan. Observăm, că învățătoarele se prepară și pentru esamenul de pe cursurile preparandiale numai pe cale privată. După ce numărul fetelor, cari îmbrățișează cariera învățătorescă, crește tot mai mult, ar fi de dorit, să se înființeze în Blăși un curs, fie și numai estra-ordinar, în care să se propună fetelor în mod sistematic studiile pedagogice.

Parlamentul ungar a luat vacanță până la toamnă. Deputații merg care încătrău, lăsând în urma lor o activitate aproape egală cu — zero.

Despre episcopul Majlath au răspândit foile unguresci, mai ales cele guvernamentale, diferite sciri sensaționale, pe cari organul catolic „Alkotmány“ le desminte acum. Nu este adevărat, dice „Alkotmány“, că în Abrud și Roșia episcopul ar fi turburat pacea între confesiuni și naționalități; nu este adevărat, că episcopul ar fi dat ordinațiune, cu credincioșii săi maghiari „să cerceteze bisericile valahe;“ nu este adevărat, că unul dintre teologii eliminați din seminariul din Alba-Iulia s'ar fi sinucis „din cauza nemilostivirei episcopului“ etc. Tote aceste sciri și altele asemenea lor, au fost născocite, după „Alkotmány“, din partea presei guvernamentale cu scop, de-a discredită pe episcop înaintea conaționalilor săi șoviniști.

Nou președinte al camerei magnaților va fi numit — după cum asigură „Fremdenblatt“ din Viena — contele Karolyi Tibor, care stă în relații de rudire cu familia Tisza.

Bilete de călătorii cu preț redus la Viena. Pentru a ușura visitarea expoziției arangiate în Viena din incidental jubileului de 50 de ani de domnie al monarhului nostru, ministrul ung. de comerț a luat măsură pentru a-se da, începend din 1 Iulie până la finea lui Septemvre, bilete de călătorii pe căile ferate ungare cu preț redus, dela Budapesta, cum și din alte orașe mai mari din provincii, până la Viena.

Bal filantropic. Inteligența română din Betlean (comit. Soln. Doboca) și junimea universitară și academică va arangia în sala casinei la 11 Iulie 1898 st. n. Bal filantropic în favorul biserice și școlei gr. cat. locale. Prețul de intrare: pentru persoană 1 fl.; pentru familie, de persoană 80 cr. Inceputul la 7 ore s'era. Betlean, Iunie 1898. Comitetul arangiator. NB. Suprasolvirile și

ofertele maritimose se vor primi cu mulțămită și se vor cuita pe cale țiaristică.

Impărțire importantă. Chiar și o gustare moderată de mănăcări greu de mistuit aduce adeseori suferințe de stomac, care la început apare cu dureri de stomac, rîgăeli, vîrsături etc. Contra acestor aparițiuni de bôle cel mai bun mijloc cu efect este Dr. Rosas Lebensbalsam din farmacia d-lui B. Fragner, Prag 205—III. Se pôte căpăta în tôte farmaciile. Să se ferescă de imitații.

Sciri mărunte din România.

La serbarea dela 11 Iunie. Comitetul central al Ligei Culturale, întrunit Sâmbătă după amiași, discutând asupra diferitelor manifestații ce se vor face la 11 Iunie și la care a fost invitată să participe, a decis, că deorece din serbarea evenimentelor dela 1848 s'a făcut o cestiune politică, Liga nu va participa la nici o serbare.

Examenul de promoțiune la tôte școlile primare, atât urbane, cât și rurale din România, se vor ține și anul acesta, ca și anul trecut, în țilele de 21, 22, 23 și 24 Iunie.

Școli în Macedonia. Cu începere dela Septemvre viitor, societatea de cultură macedo-română va deschide două școli primare la Tërnova și Magarova, lângă Bitolia. Comunele s'au angajat, ca să plătescă numai pe institutori. Aceste școli n'au s'au stea în nici o relațiune cu faimosul inspector Mărgărit.

Cumpărare de locuri virane. Cetim în „Timpul“: Ni-se afirmă, că o societate englesă, cu un mare capital, a început să cumpere atât în Capitală, cât și la Constanța locuri virane nevendute. E! un bun semn, că străinii încep să-și plaseze capitalurile lor la noi, d'ér întrebăm, decă n'ar fi mai avantajos, ca această operațiune să se facă cu capitaluri românesci?

Depositor de grâne. Țiarul „Galații“ spune, că depositorul de grâne în portul Brăila se urcă la peste jumătate milion de hectolitri. Vre-o câți-va posesori de grâne vădend, că nu pot vinde, încarcă marfa lor pentru Anvers și se mângăie cu speranța, că mai târziu o să aibă prețuri mai bune.

Grindina. După un raport oficial sosit la ministerul de Interne, alaltăeri a căduț în comuna Nicoresci jud. Tecuci, grindina în mărimea ouălor de găină. Grindina acesta a distrus tôte viile și a rupt și un mare număr de arbori. Nu se scie, decă nu au fost și victime omenesci

Trăsniți. Dece locuitori din comuna Mărgineni, jud. Prahova, fiind la munca câmpului, au fost surprinși alaltăeri de ploie. Spre a se adăposti, ei s'au dus sub un pom mare de pe câmp. În mijlocul ploii începend a fulgera, trăsnetul a căduț pe pom, a ucis pe un sătean, a rănit grav pe altul și a pârilit pe ceilalți opt, nu tocmai grav. Câți-va însă vor rămâne paralitici.

Avis.

Tragerea la sorți a loteriei de obiecte, arangiată de „Reuniunea femeilor române din Sibiu“, se va efeptui la 30 Iunie a. c. 3 ore p. m. în casa institutului „Albina“, strada măcelarilor Nr. 20, în localul „mesei studenților“, în prezența comitetului și a unui comisar al autorității politice.

Losuri se mai află de vîndare până în ziua tragerei la sorți, în Sibiu: la președintu comitetului, la „Albina“ și la „Librăria arhidieceșană“.

Din ședința comitetului Reuniunii femeilor române din Sibiu, ținută la 17 Iunie 1898.

Dr. N. Vecerdea, Maria Cosma,
secretar. președintă.

Monumentul dela Adam Klisi.

În prima ții de Rosalii a ținut d-nul profesor Tocilescu în Constanța o interesantă conferență despre acest monument în fața unui public distins și numeros.

Conferențiarul reamintescă, că a mai ținut asemenea conferențe în Constanța în sala de cură, d'ér în ultimii doi ani a făcut o pauză, pentru-că era ocupat cu studiarea documentelor esistente, cari au lămurit, că orașul antic Tomis, ce a servit de exil marelui poet Ovidiu, n'a fost alt unde-va, decă cel de pe teritoriul actua-

lei Constanța, precum se dovedesc acesta din publicări antice, din zidurile sub pământene, ce s'au descoperit, din sarcofage, morminte, basilici, cari erau premergătorele bisericilor creștine, inscripții comertive etc. Săpăturile vor fi în stare să descopere documente de mare valoare pentru istoria romană și cea română. Imprejuraerea, că în aceste părți, după devastările și ruinările clădirilor romane, nu s'au făcut alte clădiri mari, ca d. e. castelele din apus, ci ușore în pământ său de-asupra pământului, bordei său colibi, au lăsat în mare parte intacte construcțiunile Romanilor. Documente lapidare probază, că Tomis era un oraș înaintat în cultură, avea teatru, avea amfiteatru pentru gladiatori etc., cari tôte zac de-ocamdată sub o cōjă de pământ. Tôte acestea dovedesc, că Românii au trăit în continuitate în aceste locuri.

Partea 2 a a conferenței e consacrată monumentului dela Adam Klisi. Cërta între învățaii archeologi, că din ce epocă ar fi acest monument, s'a mai liniștit în favorul opiniei d-lui Tocilescu, precum d-sa a observat și la ultimul congres de arheologie din Dresda. Columna lui Traian arată, că în Dobrogea chiar însuși Traian a luat parte la o luptă de mare importanță; lista Romanilor morți în o luptă din Dobrogea, conține și nume de ale ostașilor din garda imperială, dovadă, că și împăratul cu garda sa a fost în luptă, prin urmare acesta era o luptă în amintirea căreia era foarte natural să se ridice un asemenea monument, pe lângă care s'au mai găsit și deitai și inscripții doveditoare de victoria repurtată. De încheiere, în aplause generale, conferențiarul face o paralelă între activitatea anticului Traian și a celui modern; acela legă imperiul său primordial cu partea de peste Dunăre prin podul cu urme indelibile dela Turnu-Severin, ér' acesta legă Regatul cu mica parte Dobrogeană prin falnicul pod dela Cerna-Voda.

Literatură.

A apărut Nr. 26 din valoroasa revistă enciclopedică populară „Albina“, cu următorul sumar: 1848 (G. Adamescu); Asilul Elena Dòmna (P. Dulfu); Beția și urmările ei (Un medic); Albinele sporesc avutul casei (G. Moianu); Fonograful Lioret (St. Petrescu); 10 Maii la sate; Coltuc dela Babic; Cultura smeurei (P. Popescu); Cărți și reviste; sfaturi practice etc. Ca ilustrații: Deșteptarea României (tablou alegoric); Eliade Rădulescu, Nicolae Balcescu; Diferite tipuri ale fonografului Lioret. — „Albina“ costă pe an în România 5 lei, la noi 8 lei. Este cea mai bună revistă și o recomandăm cu tôte căldura.

A mai apărut nr. 21 al publicațiunei săptămânale „Fôia Populară“. Acest nr. conține o materie variată, amuzantă și instructivă, cu ilustrații. Este de remarcă o cronică științifică asupra Planetei Marte, și noul roman „O dragoste acum 20,000 ani“ în traducere românescă de d-l Alexandrescu-Dorna. „Fôia Populară“ se află de vîndare cu 10 bani numărul. Redacția în Bucuresci str. Dòmnei nr. 20.

DIVERSE.

Venitele scriitorilor dramatici francesi. Anul trecut teatrele din Paris au dat, ca premii, pentru scrieri dramatice aproape un milion de franci. La suma acesta trebuie să se mai adaugă premiile ce le dau teatrele din provincie autorilor dramatici, cam 400,000 fr., ér 150,000 primiți din străinătate.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Mator.

Medic român în Karlsbad.

Medic universal
Dr. Nicolae Comșa.

KARLSBAD,
Weinhaus, Sprudelgasse.

Cursul la bursa din Viena.

Din 18 Iunie 1898.

Table of stock market prices for various commodities like gold, silver, and bonds.

Cursul pieței Brașov.

Din 20 Iunie 1898.

Table of local market prices for items like banknotes, silver, and wheat.

Mărci germane Cump. 58.50 Vënd. 58.70
Lire turcesci Cump 10.70 Vënd. 10.75
Seris. fonc. Albina 5% 101.—Vënd. 102 —

De vëndare

Pe Curmătură, Nr. 24 se află de vëndare din mână liberă o casă bună de piatră cu 2 odăi, cuhnă, pivniță boltită și cu grădină.

Informațiuni mai de aprõe se pot lua la Administrația fõie nõstre. 283,1-3.

ANUNCIURI (insertiuni și reclame)

Sunt a se adresa subscrisei administratiunii. In cazul publicării unui anunziu mai mult de odată se face scãdãmẽnt, care crește cu cât publicarea se face mai de multe-orî.

Admi. istr. „Gazeta Trans.“

Numere singuraticice din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se potã cumpãra în librãria Nicolae I. Ciureu

ABONAMENTE LA „GAZETA TRANSILVANIEI“
Prețul abonamentului este:
Pentru Austro-Ungaria:
Pe trei luni 3 fl. —
Pe șese luni 6 fl. —
Pe un an 12 fl. —

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale cãii ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiu 1898.

Large railway schedule table with multiple columns for routes, train types, and departure/arrival times. Includes sections for Budapest-Predeal, Copșa-mică-Sibiu-Avrig-Făgăraș, Cucerdea-Oșorhei-Regh.-săseșc., Ghiriș-Turda, Dej-Bistrița, Sibiu-Cișnădie, Clușiu-Zălau, Alba-Iulia-Zlatna, Brașov-Zărnești, Timișoara-M.-Rodna-Lippa, Brașov-Chezd-Oșorhei, and Seps-St.-Georg-Ciuc-Gyimes.

Notã: Orele însemnate în stãnga stațiunilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numeri încaudrați cu linii mai negre nseuñezã orele de nãpãre. — Semnul —> aratã cu capul direcția, încãtrãu merge trenul.